

אנשי שפ"י היקרים

בימים אלו מתפרסם הדו"ח שערכה האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בנושא: **"טיפוח למידה רגשית-חברתית במערכת החינוך"**.¹ דו"ח חשוב זה מתפרסם בתקופת הקורונה ומהווה תזכורת לשגרה המיוחלת ולצורך בקידום למידה רגשית חברתית ביתר שאת בחירום כמו גם בשגרה. הדו"ח, אשר נערך בהזמנת משרד החינוך, ימשש את מערכת החינוך כולה ואת אנשי שפ"י בפרט, ויסייע לדייק ולהתאים את הלמידה הרגשית-חברתית של תלמידינו לעידן בו הם גדלים ומתפתחים. אני שמחה ונרגשת לשלוח אליכם את הקישור לדו"ח ובטוחה שבקריאתו תפגשו לא מעט את עצמכם, את האני מאמין' המקצועי שלכם ואת עבודתכם, הלכה למעשה.

מבט אל עיקרי הדו"ח -

מהי למידה רגשית חברתית?

למידה רגשית-חברתית, SEL=Learning Emotional Social:

מתייחסת לתהליך באמצעותו תלמידים לומדים ומיישמים מערך של כישורים חברתיים, רגשיים, התנהגותיים ותכונות אופי הנדרשים להצלחה בבית הספר, בעבודה, במערכות יחסים ובחיים האזרחיים...

תיאוריית הלמידה הרגשית-חברתית מערערת את האבחנה הדיכוטומית בין מיומנויות קוגניטיביות לבין מיומנויות רגשיות חברתיות, ומחזקת את החשיבות של ההקשרים (contexts) כמקדמים למידה בתוך מערכות יחסים. ממצאי המחקר מדגישים שלמידה מושפעת לטובה מסביבה תומכת ומיחסים בינאישיים, ומוכיחים את המרכזיות של יחסי הגומלין בין ההקשר הבית ספרי (למשל יחס חיובי של המורים ומתן תחושת ביטחון לתלמידים) לבין ההתפתחות והלמידה הקוגניטיבית והרגשית-חברתית של התלמידים.

קשרים בין-אישיים המאופיינים בחמימות, בעקביות, בקבלה, בכבוד, באוטונומיה ובאמפתיה... משפיעים על תפקודים קריטיים של המוח ועל יכולותיו... למשל על מערכות במוח שמחזקות ומקדמות למידה.

תיאוריית הלמידה הרגשית-חברתית מבוססת על תפיסה הוליסטית שמתייחסת לכל מרחבי החיים של התלמיד "The whole system" (בית, בית-הספר, קהילה) כסביבות למידה שתורמות להתפתחות הילד. כל זאת ועוד לצד תפיסה הוליסטית של התלמיד עצמו, אליו מתייחס המחקר כאל "הילד השלם" – "The whole child". בשאיפה ליצור מצב בו כלל סביבות הלמידה תומכות בהתפתחות הכוללת של הילד ומעניקות לו, בבית הספר ובכלל, "הוראה מותאמת אישית".

ללמידה רגשית-חברתית השפעות חיוביות ויש הרואים בה גורם מפתח להתמודדות יעילה עם מציאות משתנה. על המורים להיות ערים לתהליכים הרגשיים והחברתיים אשר מתרחשים בחברת הילדים, ולהגביר את העיסוק בממדים הרגשי-חברתי והערכי של תפקידם.

על מערכת החינוך לטפח בתלמידים יכולת למידה לצד יכולת לנהל יחסים בין-אישיים תקינים בעזרת מיומנויות קוגניטיביות, חברתיות ורגשיות. מיומנויות ותפיסות עולם שיש בהן גמישות, סתגלנות, כשירויות חברתיות חוצות-תרבויות וכן פרודוקטיביות, אחריותיות ויכולת קוגניטיבית לרכוש ידע ומידע. למידה רגשית-חברתית אפשר להקנות ואפשר לטפח והיא תתאפשר בסביבה כיתתית ובית ספרית אשר תטפח בתלמידים תחושה של מסוגלות, אמון במורה, תחושת שייכות וקבלה על ידי הכיתה וכן אפשרות לביטוי עצמי.

¹ בנבנישתי, ר' ופרידמן, ט' (עורכים) (2020). **טיפוח למידה רגשית-חברתית במערכת החינוך – סיכום עבודתה של ועדת המומחים, תמונת מצב והמלצות**. ירושלים: יוזמה – מרכז לידע ולמחקר בחינוך, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

בימים אלו, ימי קורונה, בהם אנו נעים בין סגר לבין למידה משולבת, בין ריחוק לבין קירבה, בין תקווה לבין עייפות, מושגים רבים מקבלים נופך חדש ומשמעות אחרת. עולמם הרגשי והחברתי של תלמידינו מתעצב ומושפע לנוכח צו השעה, וכך גם עולמנו. ובכל זאת ולמרות הכל, העשייה החינוכית לא פסקה לרגע בזכות שפע פתרונות טכנולוגיים, אנושיים ויצירתיים שאנשי החינוך ממציאים, מיישמים ומאפשרים.

גם האקדמיה ממשיכה לחקור ולפעול, ומקריאת הדו"ח נדמה כאילו הקדים את זמנו וחזה את שאלת השאלות של מערכת החינוך בימי קורונה – איך שומרים על חוסן רגשי, מערכות יחסים ולמידה בתנאים של ריחוק? והנה נוספה לה עוד שאלה, איך צומחים מתוך המשבר ומתעצמים מבחינה רגשית, בינאישית וחברתית?

המחקר מפקיד בידי כולנו, יועצים כפסיכולוגים, משימות:

1. ללמוד ולהכיר לעומק את הדו"ח העדכני אודות למידה רגשית-חברתית, מתוך חיבור אישי, תחושת שייכות ומשמעותיות.
2. לרתום את שותפי התפקיד שלנו; אנשי החינוך, שותפינו בקהילה וההורים, לפתיחות כלפי הלמידה הרגשית-חברתית ולנקיטת פעולה למימושה.
3. לפתח מגוון דרכים להקניה של למידה רגשית-חברתית ולטיפוחה באמצעות קידום הקשרים חינוכיים וסביבתיים.
4. לקדם מהלכים קיימים של למידה רגשית-חברתית ולשכללם.

אך רגע לפני שניגש למשימה אני מזמינה את כולכם לקרוא את המחקר בסקרנות, בעניין ובפתיחות. תנו למסריו ולנתונים שהוא מציג להדהד בליבכם, בעולמכם ובעבודתכם.

על מנת להגיע למחקר בפתיחות ובנחת אפשר להיעזר ב"מודל ארבעת המבטים" שמופיע להלן:

 אשליית המוכר – הכרה במידע ובממצאים אשר דומים לידע קודם ולהתנסויות עבר.

 שמחת המוכר – זיהוי מקומות וידע שהם "שלי" זה מכבר, ולגביהם יש לי חוויית מומחיות, אוטונומיה ויצירתיות.

 ערעור המוכר – זיהוי ידע חדש, אשר אם אקבל אותו אאלץ להיפרד מתפיסות עבר, מהתנהגויות או צעדים בהם נקטתי, ולהמירם באחרים.

 שאינו מוכר – זיהוי ידע חדש או רעיונות שמעוררים בי פליאה, התחדשות והשראה.

לקראת יישום המחקר והטמעתו אשמח לקבל מכם רעיונות, הגיגים, המלצות ומשוב. אני מאמינה בלב שלם שדו"ח חשוב זה מהווה עדות לעשייה הקיימת בשטח על דיכום, לצד היותו סימן דרך בהתפתחות המקצועית העתידית של החינוך בישראל בכלל ושל שפ"י בפרט.

בברכת הנאה והשראה, ובתקווה להמשך עשייה ברוכה

עינב לוק

מנהלת אגף בכיר השירות הפסיכולוגי ייעוצי

שמחת המכר

היכן בעבודתי אני מקדמ/ת, זה מכבר, למידה חברתית-רגשית (SEL) בדומה להמלצות המחקר?

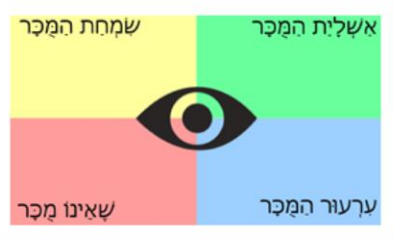

הקדמות לחי סיכוק

אשליית המכר

מה נתפס בעיני כ"עוד מאותו דבר" ואולי כ"קצת שחוק" במחקר על הלמידה החברתית-רגשית (SEL)?

שאינו מכר

מה התחדש לי (מידע, תובנה, השראה) לגבי למידה חברתית-רגשית (SEL) בעקבות המחקר?

הקדמות לפתיחות

ערעור המכר

לאור המלצות המחקר מה אבחר לשנות בעבודתי כדי לקדם למידה חברתית-רגשית (SEL)?

הקדמות להטיף ספק